

درس دهم

فعالیت ۱ (صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

بحث و گفت‌وگو

- چنان که می‌دانید، انقلاب اسلامی در کمتر از یک قرن پس از انقلاب مشروطه رخ داد. به نظر شما چه عواملی باعث به وجود آمدن دو انقلاب پی در پی در این فاصله زمانی کوتاه در ایران شد؟
- تحولات داخلی و خارجی (منطقه‌ای و جهانی)
 - گسترش روزنامه‌ها و وسایل اطلاع‌رسانی همانند رادیو و تلویزیون و ...
 - ظهور مذهب به عنوان عامل مؤثر در مبارزات سیاسی و فرهنگی
 - بروز دو جنگ جهانی اثرات آن بر جامعه ایران
 - تأثیرات اقتصاد سرمایه‌داری جهانی بر اقتصاد ایران
 - انقلاب کمونیستی روسیه و گرایش بسیاری از جوانان ایرانی به آموزه‌های انقلابی مارکسیستی و ...

فعالیت ۲ (صفحه ۱۲۵ کتاب درسی)

متن زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید.

پیام کِنِدی، رئیس جمهور، به کنگره آمریکا به نقل از روزنامه اطلاعات مورخ ۶ خرداد ۱۳۴۰ با عنوان: کِنِدی، طرف دار انقلاب دموکراتیک آمریکا «... پیمان‌های نظامی نمی‌تواند به کشورهایی که بی‌عدالتی اجتماعی و هرج و مرج اقتصادی راه خرابکاری را در آنها باز کرده کمک نماید. آمریکا نمی‌تواند به مشکلات کشورهای کم رشد فقط از نظر نظامی توجه کند. این امر خاصه در مورد کشورهای کم توسعه که به میدان بزرگ مبارزه تبدیل شده‌اند، صادق است. ما می‌خواهیم در این کشورها امیدواری پدید آید. پیمان‌های نظامی نمی‌توانند به مللی که بی‌عدالتی اجتماعی و هرج و مرج اقتصادی مشوق قیام و رخنه و خرابکاری {در آنها} است، کمک کنند. ماهرانه‌ترین مبارزات ضدپارتیزانی نمی‌تواند در نقاطی که مردم محلی کاملاً گرفتار بینوایی هستند و به این جهت از پیشرفت خرابکار نگرانی ندارند، با موفقیت روبه رو گردد» (روحانی، بررسی و تحلیلی از نهضت امام خمینی، ج ۱، ص ۱۲).

۱- آمریکا برای نفوذ در دیگر کشورها و پیشبرد اهداف خود از چه روش‌هایی استفاده می‌کرد؟ علاوه بر روش‌های نظامی، از اصلاحات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی به عنوان مناسب‌ترین راه استفاده می‌کرد. این استراتژی به صورت طرح و برنامه «دموکراسی پارلمانی، اصلاحات ارضی و سیاست اقتصادی درهای باز» جلوه نمود.

۲- به نظر شما اهداف آمریکا از اجرای برنامه‌های اصلاحی در دیگر کشورها چه بود؟ جلوگیری از نهضت‌های کمونیستی و نفوذ شوروی‌ها در کشورهای طرفدار آمریکا، حفظ رژیم‌های طرفدار خود در کشورهای مختلف و جلوگیری از قیام‌های مردم این کشورها، توسعه نفوذ سیاسی - اقتصادی خود در این کشورها به صورت آرام و تدریجی و ...



فعالیت ۳ (صفحه ۱۲۷ کتاب درسی)

با راهنمایی دبیر خود، دربارهٔ اصول شش‌گانهٔ انقلاب سفید گفت‌وگو کنید و به این پرسش پاسخ دهید:
اصل اصول شش‌گانهٔ سفید:

- ۱- لغو رژیم ارباب رعیتی ۲- ملی کردن جنگل‌ها در سراسر کشور ۳- فروش سهام کارخانه‌های دولتی به عنوان پشتوانهٔ اصلاحات ارضی ۴- سهیم کردن کارگران در منافع کارگاه‌های تولیدی و صنعتی ۵- اصلاح قانون انتخابات ۶- ایجاد سپاه دانش به منظور اجرای تعلیمات عمومی و اجباری
- به نظر شما علت مخالفت امام خمینی با اصول انقلاب سفید و همه‌پرسی آن چه بود؟
علت مخالفت امام خمینی با این اصول: امام خمینی اعتقاد داشت که این اصول، جایگاه اسلام را تضعیف می‌کند و احکام قرآن را نادیده می‌گیرد، از جمله تساوی حقوق مرد و زن که به معنای از میان برداشتن اصول قرآن و اسلام در مناسبات اجتماعی است. همچنین اعتقاد داشتند اصول انقلاب سفید زمینهٔ رسوخ اندیشه‌های غربی را در جامعه فراهم می‌سازد و مسیر غربی‌سازی را هموار می‌کند.

فعالیت ۴ (صفحه ۱۳۰ کتاب درسی)

فکر کنیم و پاسخ دهیم

- به نظر شما، چرا مبارزهٔ مسلحانه موفقیت چندانی به دنبال نداشت؟
- فراگیر نشدن این نوع مبارزه بین همهٔ گروه‌ها
 - اصیل نبودن آموزه‌هایی که موجب نبردهای مسلحانه می‌شد.
 - خشن بودن مبارزهٔ مسلحانه و نداشتن پشتوانه‌های فرهنگی محکم
 - اختلافات فکری و عقیدتی
 - ضربه‌های شدید حکومتی آنان
 - عدم اتحاد بین گروه‌های مبارز مسلح

فعالیت ۵ (صفحه ۱۳۱ کتاب درسی)

موضع‌گیری کندی و کارتر دربارهٔ دخالت آمریکا در کشورهای دیگر را مقایسه کنید و به پرسش زیر پاسخ دهید:

چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی میان سیاست مداخله‌گرایانهٔ کندی و کارتر وجود دارد؟

شباهت: هر دو معتقد به حفظ رژیم‌های طرفدار خود از طریق انجام اصلاحات در زمینه‌های گوناگون در ایران بودند تا از انقلابات قهرآمیز جلوگیری کنند.

تفاوت: جان اف اکندی بیشتر بر اصلاحات اقتصادی و اجتماعی در کشورهای دیگر تأکید داشت، اما کارتر بیشتر بر لزوم انجام اصلاحات سیاسی تأکید می‌ورزید.



پرسش‌های نمونه (صفحه ۱۳۶ کتاب درسی)

- ۱- تصویب نامه قانون انتخابات انجمن‌های ایالتی و ولایتی، چه تغییراتی در انتخابات انجمن‌ها ایجاد کرد؟
الف) برداشتن دو قید مسلمان بودن و مرد بودن از شرایط انتخاب‌کنندگان و انتخاب شوندگان، ب) حذف قید سوگند خوردن به قرآن و تبدیل آن به سوگند خوردن به کتاب آسمانی
- ۲- منظور از مبارزه فرهنگی چیست و چه گروه‌ها و شخصیت‌هایی با حکومت پهلوی مبارزه فرهنگی می‌کردند؟
- مبارزه فرهنگی: آگاهی دادن به مردم و تبلیغ باورهای دینی به همراه روشنگری علیه اقدامات رژیم پهلوی
- گروه‌های مبارز: روحانیون، معلمان، استادان دانشگاه، دانشجویان و دانش‌آموزان
- شخصیت‌ها: علامه طباطبایی، آیت‌الله طالقانی، آیت‌الله مطهری، آیت‌الله بهشتی، دکتر شریعتی، دکتر باهنر و دکتر مفتاح
- ۳- برجسته‌ترین اقدام حکومت پهلوی برای اسلا مزدایی چه بود؟ جایگزینی تاریخ شاهنشاهی با تقویم هجری شمسی به منظور ایجاد تقابل میان فرهنگ ایرانی با فرهنگ اسلامی
- ۴- چرا حکومت پهلوی در سال ۱۳۵۶ مسئله فضای باز سیاسی را مطرح کرد؟
به توصیه جیمی کارتر، رئیس جمهور آمریکا دست به این کار زد تا از تنفر عمومی مردم از سیاست‌های داخلی و خارجی خود و نیز از احساسات روزافزون ضد آمریکایی در جامعه بکاهد و به این صورت از وقوع یک قیام و انقلاب جلوگیری شود.
- ۵- چاپ مقاله توهین‌آمیز نسبت به امام خمینی در روزنامه اطلاعات چه پیامدی داشت؟
باعث قیام مردم قم و سپس تبریز شد که مأموران حکومتی این قیام‌ها را به خاک و خون کشیدند و به دنبال این وقایع اعتراضات در شهرهای دیگر گسترش یافت از جمله در اصفهان که جمشید آموزگار در آنجا حکومت نظامی اعلام کرد ولی ثمری نداشت و باعث برکناری آموزگار شد.
- ۶- ادامه مبارزه مردم با حکومت پهلوی در روزهای تاسوعا و عاشورای ۱۳۵۷ آمریکا را به چه نتایج رساند؟
۱) بی‌نتیجه بودن دولت نظامی از هاری (۲) اتحاد مردم و پیروی آنان از رهبر خود، برای آمریکایی‌ها ثابت شد. ۳) برای حفظ منافع خود در ایران باید به فکر مهره دیگری غیر از محمدرضا شاه باشند.

شفیعی